№ 235 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 23 1901 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 23 № 235

ՔՍԱՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ». Հասց Tiflis, Rédaction «Mschak». Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւնները ընդունվում է ամէն լեզւով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ազգաբնակութեան համար.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կովկասեան Հնագիտական ընկերութեան բացումը. Հայոց Թատրոն. Նամակ Երեւանից. Նամակ Խմբագրութեան. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ԱԶԳԱԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

—

Կովկասեան ցուցահանդէսի առիթով յարուցված խօսակցութիւնների մէջ մի որոշ տեղ է բռնում այն, թէ ինչ միջոցներ պէտք է այսուհետեւ ձեռք առնել, որ մեր գիւղական դասակարգն էլ կարողանայ օգտվել ցուցահանդէսներից, տեսնել իրան հետաքրքրող իրերը և գործիքները, համեմատել իր տնտեսութիւնը ուրիշների տնտեսութեան հետ: Ցուցահանդէս այցելողները լինում են մեծ մասամբ այն շրջակայքից, ուր բացված է նա: Թիֆլիսի ցուցահանդէսի այցելողների ամենամեծ թիւը կը լինի քաղաքի բնակիչներից և նրա շուրջը գտնվող տեղերից, իսկ աւելի փոքր մասը հեռաւոր քաղաքներից և գիւղերից:

Որպէս զի կարելի լինի Թիֆլիսից հեռու գտնվող տեղերի գիւղական ժողովրդին հնարաւորութիւն տալ տեսնելու ցուցահանդէս բերած իրերը, պէտք է արտօնութիւններ տալ և դիւրութիւններ ընծայել [illegible] մի և նոյն ժամանակ կազմակերպել նրանց համար շարք բացատրութիւններ ցուցահանդէսում գործնական փորձերի հետ միասին: Միւս միջոցը այն է, որ կենտրոնական համակովկասեան ցուցահանդէսից յետոյ մեր երկրի զանազան անկիւններում բացվեն մանր ցուցահանդէսներ [illegible]

Գաւառական ցուցահանդէսները [illegible]

Կենտրոնական ցուցահանդէսներն ունեն իրանց առաւելութիւնը [illegible] կենտրոնական համակովկասեան ցուցահանդէսներ տեղի են ունենում 10—15 տարին մի անգամ, իսկ այդ ժամանակամիջոցում կարող են գործել գաւառական ցուցահանդէսները, [illegible] կենտրոնական ցուցահանդէսի համար:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Կիրակի, հոկտեմբերի 21-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, Թիֆլիսի հասարակական գրադարանի դահլիճում կայացաւ Մօսկվայի ռուսաց Կայսերական Հնագիտական ընկերութեան կովկասեան ճիւղի հանդիսաւոր բացումը: Նախագահում էր նոյն ընկերութեան նախագահ կոմսուհի Ուվարովա: Ներկայ էին՝ կովկասեան կառավարչապետի օգնական գեներալ Ֆրէզէ եւ 21 հիմնադիր անդամ: Քարտուղարի պաշտօն կատարում էր բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան:

Նախագահն ամենից առաջ կարդաց ներքին գործերի մինիստրի գրութիւնը, որից երեւում է, որ համաձայն ժողովրդական լուսաւորութեան եւ պալատի մինիստրների յայտնած կարծիքներին, կովկասեան ճիւղի համար առաջարկված կանոնադրութիւնը մինիստրը հաստատել է ներկայ տարվայ սեպտեմբերի 30-ին, մի քանի փոփոխութիւններ մտցնելով այդ կանոնադրութեան մէջ: Այդ հիման վրա կոմսուհի Ուվարովան յայտարարելով Կայսերական Հնագիտական ընկերութեան կովկասեան ճիւղը պաշտօնապէս բացված, դիմեց ժողովականներին մի գեղեցիկ ճառով, որի մէջ բացատրեց, թէ ինչ մեծ գործ ունի կատարելու ճիւղը Կովկասի նախաքրիստոնէական եւ քրիստոնէական հնութիւնները, գրաւոր ու անգիր յիշատակարանները կորստից պահպանելով եւ այդպիսով լոյս սփռելով երկրի հին պատմութեան վրա: Ճառախօսը սկսեց այդ առիթով յիշել հանգուցեալ Բերժէին, որի նախաձեռնութեամբ եւ նախկին փոխարքայ Միխայիլ Նիկոլաեվիչի հովանաւորութեամբ դեռ եօթանասնական թուականների սկզբում Թիֆլիսում հիմնվել էր մի անկախ հնագիտական ընկերութիւն վերին աստիճանի լայն եւ բազմակողմանի ծրագրով, որի մի տասներորդ մասը—ասաց կոմսուհի—եթէ մեր այժմեան ընկերութիւնը իրագործելու լինի, ահագին գործ կատարած կը լինի: Վերջացրեց կոմսուհին իր ճառը, հրաւիրելով բոլոր գործողներին յանուն եւ յօգուտ գիտութեան եւ միաբան ոյժերով գործել ու պահպանել թէ հին Վրաստանի եւ թէ հին Հայաստանի դարաւոր յիշատակարանները, պատմական կոթողները, բեւեռագրերը, արձանագրութիւնները, որոնք այսօր անխնայ կերպով ոչնչացվում եւ անհետանում են:

Ապա նախագահը առաջարկեց Կովկասեան ճիւղի հովանաւոր ընդունել Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլաեվիչին. այդ առաջարկութիւնը, ինչպէս եւ Թագաժառանգ Մեծ Իշխանին, Մեծ Իշխան Գէորգի Միխայլովիչին, կառավարչապետ իշխան Գոլիցինին, նրա օգնական Ֆրեզէին պատուաւոր անդամներ ընտրելու առաջարկը միաձայն եւ ծափահարութիւններով ընդունվեց: Միաձայն եւ նոյնպէս ծափահարութիւններով ընդունվեց նախագահի առաջարկը պատուաւոր անդամ ընտրել Վրաստանի էկզարխին եւ ամենայն հայոց Կաթողիկոսին. այդ առիթով կոմսուհի Ուվարովան յայտնեց, թէ ամենայն հայոց Կաթողիկոսը, կառուցանելով Էջմիածնում թանգարան, մեծ ծառայութիւն է մատուցանում հնագիտութեան, ժողովելով եւ պահել տալով զանազան բեւեռագիր արձանագրութիւններ եւ հնագիտական առարկաներ: Պատուաւոր անդամ ընտրվեց եւ ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձու Զավադսկին, ինչպէս եւ ինքն կոմսուհի Ուվարովան:

Ապա նախագահն առաջարկեց ընտրել Կովկասի ճիւղի համար նախագահ, քարտուղար եւ գանձապահ: Քուէարկութեամբ եւ միաձայն նախագահ ընտրվեց պ. Լօպատինսկի, քարտուղարի ընտրութիւնը յետաձգվեց, իսկ գանձապահ ընտրվեց հասարակական գրատան կառավարիչ Միւլլեր:

Դրանից յետոյ ընդհանուր ժողովը որոշեց գումարվել ամսիս 27-ին, շաբաթ, կատարելու մի քանի նոր առաջարկված անդամների ընտրութիւնը եւ լսելու պ.պ. Ա. Երիցեանի, Թօքաշվիլիի եւ Ա. Քալանթարի զեկուցումները: Առաջինը պէտք է կարդայ «Հայերի յարաբերութիւնները հիւսիս-արեւելեան Ռուսաստանի հետ». երկրորդը՝ «Քրիստոնէական յիշատակարանները Բէլիս-Կլիւչում», երրորդը՝ «Զաքարիա ագուլեցու ժամանակագրութիւնը»:

Նիստը փակվեց ժամը $9^1/_2$-ին:

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ

—

«Անմեղ մեղաւորներ», կոմէդ. 3 գործ. Օստրովսկու

«Անմեղ մեղաւորները» ռուս տաղանդաւոր դրամատուրգի հանրածանօթ կատակերգութիւններից մէկն է: Պէտք է նկատել, որ աջողված եւ միայուն նշանակութիւն ունեցող կատակերգութիւններն ընդհանուր գրականութեան մէջ առհասարակ այնքան էլ առատ չեն: Կատակերգական կատարելատիպ ստեղծագործութիւնների համար անհրաժեշտ են որոշ նախապայմաններ՝ մտաւոր լայն հորիզոն, բազմակողմանի զարգացում, ջերմ, թրթռուն, բայց ոչ մինչեւ բոցավառ սիրտ, զգայուն, տպաւորւող, բայց ներդաշնակ, խաղաղ հոգի. միայն այս յատկութիւնների խառնուրդից է բղխում իսկական հումորը, այն հումորը, որ մի փիլիսոփայի ասելով ուրիշ բան չէ, բայց եթէ «այսպէս կոչված տիեզերական ներդաշնակութեան մլաւոցի, աններդաշնակ երաժշտութեան (Katzenmusik) մի ակկորդը» կամ ուրիշ խօսքով՝ իր անմիջական վշտի կապանքներից ազատված ոգին, որ իր գէթ վերացական անկախութեամբ զգացմունքի հակասութիւնների յորձանքը հարթում, մեղմացնում է: Այս ազատագրված ոգու կենսուրախ արտասունքների եւ տանջվող, տառապող զգացմունքի մելամաղձոտ հեկեկանքի միախառնվելուց, ձուլվելուց են առաջ գալիս իսկական Արիստոֆանեան ստեղծագործութիւնները: Առանց այս ազատագրութեան, առանց այս ինքնատիրապետութեան անմտածելի է եւ ոչ մի հումոր՝ լինի դա երգիծաբանական, թէ սանտիմէնտալ: Իսկ այս ինքնատիրապետութիւնը, ինչպէս նըկատեցինք, բացառիկ մտքի եւ հոգու որոշ առանձնայատկութիւններով օժտված տաղանդներին է միայն վիճակված: Մեզ թւում է, որ Օստրովսկին զուրկ չէ այս հազուագիւտ առանձնայատկութեան նշոյլներից: Նա ունի մի տաք եւ զգայուն սիրտ, բայց որ գլխաւորն է՝ դիտելու նուրբ ընդունակութիւն. Նրա կատակերգութիւններն առհասարակ ռէալական բընաւորութիւն են կրում՝ հեռու են հին յունական կոմէդիայի իդէալական եւ նոյն իսկ Շէքսպիրի կատակերգական ստեղծագործութիւններին յատուկ ֆանտաստիք-ռոմանտիքական գծերից: Նրա ռէալական հոտառութեան ապացոյցներից մէկն այն է, որ նա կեանքը դիտելուց յետոյ փորձում է վերարտադրել այնպէս, ինչպէս որ նա գոյութիւն ունի: Կեանքըն առհասարակ միայն ողբերգական եղելութիւնների մի ցանց չէ, ոչ էլ կատակերգութիւնների, այլ աւելի ճիշդ՝ ողբերգա-կատակերգութիւնների մի շղթայ է, որի օղակները բազմերանգ տրամադրութիւններ, հոգեկան պէսպիսութիւններ են արտայայտում՝ եւ լուրջ եւ թեթեւ, եւ տխուր ու զուարթ, եւ մաքուր ու ապականված, եւ չար ու բարի: «Անմեղ մեղաւորների» մէջ ահա կեանքի այս շըտակ ըմբռնումը բաւականին շօշափելի կերպով է ցոլանում. դա ոչ թէ մի հասարակ, այլ իսկապէս ողբերգախառն մի կատակերգութիւն է:

Լիւբով Իվանօվնա Օտրադինան սիրում է Գրիգորիյ Լվովիչ Մուրովին՝ նահանգական մի աստիճանաւորի. վերջինս Օտրադինայի սիրուց ձանձրացած՝ մանաւանդ ի նկատի ունենալով, որ նա այնքան էլ հարուստ չէ, համեստ միջոցների տէր՝ աւելի փափուկ բարձերի է հետամուտ լինում. կապվում է Տանիա Իլինիշնա Շէլավինայի հետ, որ Օտրադինայի դպրոցական ընկերուհին է եղել եւ բաղդի բերմամբ վերջինից աւելի հարուստ: Օտրադինան նկատելով այս կապը եւ մանաւանդ լսելով իր սիրոյ պտուղի՝ Գրիշայի մահվան բօթաբեր լուրը՝ ձեռնթափ է լինում անհաւատարիմ Մուրովից:

Այս դէպքից յետոյ անցնում է 17 տարի. այս ժամանակամիջոցում կեանքը Օտրադինային դարձնում է Կրուչինինա՝ գաւառական մի յայտնի դերասանուհի. իսկ Շէլավինան, ինչպէս երեւում է, շատ շուտ է հրաժեշտ տուել ամուսնական երջանիկ օրերին՝ նա այժմ կոչվում է Կորինկինա՝ պարապմունքով դարձեալ դերասանուհի եւ գտնվում է մինչեւ իսկ Օտրադինայի խմբում, որ գաւառները շրջում եւ ներկայացումներ է տալիս: Այս շրջիկ խմբին անդամակցում են նաեւ Նէզնամօվ եւ Շմագան: Վերջինս «կոմիկ է կեանքում եւ հակառակորդ բեմի վրա», իսկ առաջինը իր ծագումի մասին շատ քիչ տեղեկութիւն ունի, բընաւորութեամբ բիրտ է եւ կոպիտ, բայց անկեղծ եւ պարզ: Իր այս բնաւորութեամբ նա շատ անգամ հրապարակօրէն անախորժ ընդհարումների տեղիք է տալիս. չը նայելով այս հանգամանքին՝ Կրուչինինան բարեհաճ է գտնվում դէպի նա եւ պաշտպանում է: Կանացի զգացմունքը, կարեկցութիւնը, մանաւանդ մայրական զգուանքի յիշողութիւնները նրա մէջ դեռ չեն հանգել, շատ վառ են: Անցեալի մշուշից եւ իր շուրջը տեղի ունեցող շշուկից հետզհետէ աղօտ ուրուագծեր են պատկերանում նրա առաջ. մի ուրախ, բայց միաժամանակ սեւ, տխրախառն նախազգացում յուզում, ալեկոծում է նրա սիրտը: Այս նախազգացումը պարզվում, յստակվում է, երբ նա առիթ է ունենում տեսնվել Արինա Գալչիխայի հետ, որի խնամքին էր յանձնված իր զաւակը՝ Գրիշան: Գալչիխայից տեղեկանում է, որ իր որդին Մուրովի վարմունքի ժամանակ չէ մեռել, այլ կենդանի է մնացել: Այս ուրախ յայտնագործութիւնից յետոյ Կրուչինինան յետագայ տեսարաններից մէկում իր նախկին սիրական Մուրովից բացատրութիւն է պահանջում իր որդու մասին. Մուրովը սկզբում փորձում է Գրիշային դարձեալ մեռած յայտարարել, բայց չէ աջողում. նա խոստովանում է իր խաբեբայութիւնը եւ յայտնում, որ Գրիշան լաւ մարդկանց հոգատարութեան էր յանձնված: Նիլ Ստրատօնիչ Դուդուկինի՝ գաւառական «ինտէլլիգէնցիայի» ներկայացուցիչներից մէկի մօտ տեղի ունեցած ընթրիքի ժամանակ Կրուչինինայի եւ Նէզնամօվի մէջ արծարծված նախազգացումը իրականութեան է փոխվում՝ մայրը եւ որդին ճանաչում են իրար եւ խանդավառ կերպով ողջագուրվում:

Օստրովսկու այս կատակերգութիւնը թէեւ իրական խոշոր գծերով է հիւսված, բայց պէտք է նկատել, որ զուրկ չէ նաեւ արուեստական կողմերից. թէեւ նա չէ փայլում ինտրիգներով եւ զարդարուն պատկերներով, բայց եւ այնպէս ըստ էութեան ֆրանսիական կոմէդիաների կնիքն է կրում. տպաւորութեան, էֆֆէկտի եւ հոգեկան զօրեղ ընդհարումների համար գործ է դրված ամենանուրբ հոգատարութիւն:

Խաղը, որ տեղի ունեցաւ հոկտեմբերի 21-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում, մեզ վրա միայն բաւարար տպաւորութիւն թողեց: Անկասկած տպաւորութիւնն աւելի ուժեղ կը լինէր, եթէ մի քանի արգելառիթ հանգամանքներից բացակայէր գոնէ ամենակարեւորը. մեր խօսքը վերաբերում է մի հին հիւանդութեան, որ փոխանակ ժամանակի ընթացքում արմատախիլ լինելու, դժբաղդաբար հետզհետէ համաճարակի կերպարանք է ստանում—դերեր չիմանալը: Տիկին Սիրանոյշը Կրուչինինայի դերը բաւականին լաւ տարաւ. առանձնապէս երկրորդ գործողութեան մէջ՝ Նեզնամօվին առաջին անգամ հանդիպելու նախավայրկեաններում՝ տիկնոջ խաղը շատ կենդանի էր եւ ազդու. իսկ վերջին գործողութիւնը համեմատաբար թոյլ անցաւ: Չենք կարող ուշադրութիւն չը դարձնել այն հանգամանքի վրա, որ տիկնոջ խաղի տպաւորութիւնը նսեմանում էր երբեմն եւ այն պատճառով, որ նա մի քանի անգամ նկատելի կերպով կարծէք մոռացութեան էր տալիս, որ ինքը բեմի վրա է գտնվում՝ մի ակամայ, նեարդային մղումով, թէ կամովին հետաքրքրութեամբ դահլիճով էր գրաւվում: Լոյսը, նոյնպէս եւ հանդիսականների երբեմնակի ելումուտը գուցէ խանգարող էին եւ տրամադրող, բայց բեմի վրա գտնվողները պէտք է անպայման անտարբեր մնան դէպի այս տեսակ «առիթները»՝ հակառակ դէպ-

քում խաղի իլլիւզիան միանգամայն անհետանում է։ Միւս գլխաւոր դերակատարներից ամենաաջողը պ. Աբէլեանն էր, որ կատարում էր Նեզնամովի դերը. «ապօրինի զաւակի» անսրբեստ կոպտութիւնը, պարզութիւնը, անկեղծութիւնը, կեանքի ճնշումների, զրկանքների տակ կազմակերպված բնաւորութեան բիրտ գծերը նա գեղարուեստական ճաշակով մտածված եւ տպաւորիչ կերպով արտայայտեց։ Պարոն Աւետեանի Շմագան այնքան էլ աջող չէ կարելի համարել, որովհետեւ պարոնը կարծէք տրամադիր էր իր դերի միայն կոմիքական երեսով տպաւորութիւն թողնել. բայց չը պէտք է մոռանալ, որ այդ երեսն ունի եւ մի լուրջ սատառ, ուր կենտրոնանում է Շմագայի տիպով պատկերացված բնաւորութիւնների դրական, խոր դրամատիքական տարրը։ Կոմիքական դերակատարների առաջին եւ վերջին տենչանքը պէտք է լինի հեզնութեան եւ ծաղրի հետ միասին յարգանք ներշնչել տալ դէպի լուրջը, դէպի դրականը։ Մեր խօսքն ի հարկէ թ ա տ ր օ ն ա կ ա ն կոմիքական դերասանների մասին է եւ ոչ թէ կլօուններին։ Տիկին Աւետեանի Կորինզինան կարող էր բաւարար համարվել՝ եթէ միայն տիկինը իր դերը լաւ սերտած լինէր։ Պարոն Ստեփանեանի Դուդուկին մեզ վրա լաւ տպաւորութիւն թողեց։ Պարոն Ալիխանեանի Միլովզորով ձեւերի եւ ձայնի պակասութեան պատճառով չէր կարող մեզ բաւականացնել։

Կոմէդիայի ներկայացումից յետոյ դրվեց մի վօդեվիլ՝ «Ճարահատեալ դերասան», որ ինչպէս լսեցինք փոխադրութիւն է վրացերէնից։ Մենք միայն ի պ ա շ տ օ ն է հարկադրված էինք մինչեւ վերջ ականատես լինել այդ վօդեվիլի ներկայացման, որի վրա կանգ առնելը միանգամայն աւելորդ ենք համարում։ Ներկայացման ժամանակ հանդիսականների մի մասը թողեց դահլիճը. մի պարոն մինչեւ անգամ աղաղակեց. «վարագոյրն իջեցնել»։ Այս անախորժ դէպքերի վերաբերմամբ մենք չենք կարող ի հարկէ թատրոնական դահլիճի սահմաններից դուրս գալ եւ դուրսը կատարված անցքերի նկարագրութեամբ զբաղվել. բայց չենք կարող մեր սահմաններում մատնանիշ չանել, որ շատ ցանկալի կը լինէր, եթէ դերասանական խումբը խնամքով վերաբերէր դէպի իր րէպէրտուարը եւ ասպարէզ չը հանէր այնպիսի պիէսներ, որոնք կարող են լուրջ թիւրիմացութիւնների առիթ տալ եւ մինչեւ իսկ խմբի վարկի տեսակէտից անախորժ եզրակացութիւնների առիթ դառնալ։

Վ. Նալբանդեան

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

—

Հոկտեմբերի 13-ին

Մեր քաղաքի խօսակցութեան նիւթը եւ ուրախալի նորութիւնը շուտով բացվելիք փոխադարձ վարկի ընկերութիւնն է, որի թոյլտւութեան մասին երկու ամիս առաջ հաղորդեցին լրագիրները։ Թուցէ շատերը առեն՝ արժէ արդեօք հետաքրքրվել որ եւ է մի բանկային հաստատութեան հարցով։ Որքան էլ իրաւացի լինեն այդպիսի հարցերը, ի նկատի ունենալով, որ բանկային հաստատութիւնները աղայական դասակարգի ձեռքին են գտնվում, բայց եւ այնպէս, չը պէտք է մոռանալ, որ այսպիսի հաստատութիւնները, կազմվելով հասարակութեան զանազան շրջաններին պատկանող անձանց մասնակցութեամբ, նպաստում են հասարակութեան մէջ ընկերակցութեան ոգու զարգացման եւ միացած ոյժերով գործելու սկզբունքին։

Այս տեսակէտից մենք չենք ուզում ուշադրութիւն դարձրած չը լինել նոր բացվող վարկի ընկերութեան վրա. այսպիսի երեւոյթը գաւառական կեանքում հազուադէպներից է։ Շատ դժուար է մեր ժողովրդի ուղեղի մէջ հալեցնել այն համոզմունքը, որ միացած ոյժերով եւ ընկերակցութեամբ կարելի է այս կամ այն ձեռնարկութիւնը սկսել։ Ո՞ւմ կարելի է հաւատալ, ո՞ւր է այն մաքուր մարդը, որի ձեռքը կարելի լինէր գործ տալ,—այսպիսի հարցեր կը լսէք իւրաքանչիւրի բերանից, եթէ դիմէք որ եւ է մի առաջարկութեամբ ձեր ծանօթ մարդկանց։ Այսպիսի թերահաւատութիւնը յատուկ է նաեւ Երեւանի ժողովրդին։ Եւ իսկապէս այդ թերահաւատութեան պիտի վերագրել այն ազեղ երեւոյթը, որ երբ մի քանի ամիս առաջ Երեւանում սկսեցին կազմել վարկի ընկերութեան անդամակցել ցանկացողների ցուցակը եւ երբ ցուցակը կազմելուց յետոյ պատշաճաւոր թոյլտւութեան եւ այլ եւ այլ ծախքերի համար դիմումն եղաւ անդամակցողներին մի մի րուբլի տալ, շատերը հրաժարվեցին մի այդպիսի չնչին պահանջից։ Բայց մի քանիսը եռանդուն կերպով աշխատեցին, մեր նահանգապետի միջնորդութեան շնորհիւ թոյլտւութիւնը ստացվեց եւ երբ գործը սկսվելու վրա էր եւ պիտի ընտրվէին պաշտօնական անձինք, մասնակցելու ցանկութիւն յայտնողներ այնքան եղան եւ շատ շատերը այնպիսի հաւատով մօտեցան գործին, որ շատերի համար այդ միանգամայն անսպասելի էր։

Հոկտեմբերի 10-ին նշանակված էր ընդհանուր ժողով, որին մասնակցելու էին միայն վճարող անդամները։ Մինչեւ 7—8-ը համարեա վճարողներ չը կային, այն ինչ միմիայն վերջին երկու երեք օրվայ ընթացքում աւելի քան 150 հոգի վճարեցին 20,000 րուբլի, որ ասել է՝ աղքատ Երեւանը փոխադարձ վարկի ընկերութեան հիմքը դրեց 20,000 րուբլի դրամագլխով։ Բայց բամբասասէր Երեւանը տեսնելով վարկի ընկերութեան գլուխ գալը՝ խօսակցութիւնների եւ բամբասանքների առիթը չը փախցրեց։ Առիթը կար, խօսեցին, բամբասեցին, ժողովներում բացարձակ կերպով երեւան հանեցին անձնական հաշիւներ, գռեհիկ վերաբերմունքներ, պաշտօնեաների վարձատրութեան հարցի պէս սկզբունքի հարցերն անգամ կապում էին անձնաւորութիւնների հետ եւ այլն։ Վերջապէս չորս ձգձգված ժողովներից յետոյ միայն վճռվեց վարձատրութեան հարցը։ Ընտրվեցին վարչութեան երեք անդամներ (Վ. Եղիազարեանց, Ց. Մելիքեանց եւ Ս. Ջալալեանց), որոնցից առաջինը լինելու է կառավարիչ. ընտրվեցին նաեւ խորհրդի 6 անդամներ—4 հայեր եւ 2 թուրքեր, որոնք եւ վարելու են վարկի ընկերութեան գործունէութիւնը։

Այժմ երբ դեռ շատերը հեռուից նայում են թերահաւատութեամբ եւ այդ ազդեցութեան տակ գտնվում է ժողովուրդը, ընտրվածների վրա աւելի մեծ պարտք է դրվում իրանց գործունէութեամբ նախ միանգամայն մոռացնել տալ մօտիկ անցեալի «էկօնօմիա» ընկերութեան տխուր վախճանի տպաւորութիւնը, հաւատ ներշնչել ժողովրդի մէջ, ցոյց տալով, որ վարկի ընկերութիւնը, ծառայելով հասարակութեան շահերին, նպաստում է նաեւ ընկերական ոգուն մեր մէջ, խտրութիւն չը դնելով հարուստի, աղքատի, օտարի եւ բարեկամի մէջ։

Ա—Դօ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Թիֆլիս, հոկտեմբերի 22-ին

Կիրակի օր, Թիֆլիսի Ժողովարանի դահլիճում, հայ դերասանական խումբը խաղում էր Օստրովսկու պիէսան եւ վերջը վօդեվիլ։ Վօդեվիլի ընթացքում մի պարոն, Նիկողայոս Աբրահամեան ազգանունով, վեր է կենում, դուրս է գալիս դահլիճից, կանգնում է դրան մօտ եւ բարձրաձայն գոռում «իջեցրէք վարագոյրը։»

Պարոնի անբաւականութեան եւ դժգոհութեան պատճառը եղել է այն, որ իբր թէ ես եւ իմ ընկերներս, որոնք մասնակցում էին վօդեվիլում, շօշափել ենք մեր խմբից դուրս մի դերասանի անձնաւորութիւնը, անուանելով նրան «հոպոպներ ունեցող» եւ դրանց նման ածականներ տալով։

Նամակիս հետ ուղարկում եմ այդ մի եւ նոյն վօդեվիլը. թող խմբագրութեանդ անդամները, որոնք ներկայ էին այդ երեկոյեան ներկայացման, կարդան, կամ թէ չէ դիմեն թարգմանչին, պ. Դ. Տէր-Դաւթեանին (այժմ վերակացու Ներսիսեան դպրանոցում)—եւ եթէ նրանք գտնեն մի աւելորդ խօսք աւելացրած մեզանից՝ այն ժամանակ թողնում եմ հասարակութեանը գնահատել այդ պարոնի վարմունքը։

Ի դիմաց դերասանական խմբի՝
Դերասան Ի. Ալիխանեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Պետերբուրգ, հոկտեմբերի 10-ին

«Մշակի» 204 համարում տպագրված առաջնորդող յօդուածից եւ մի քանի մասնաւոր դիմումներից իմանում ենք, որ վերջին ժամանակ Կովկասի գաւառական քաղաքներում տրվում են երեկոյթներ եւ ներկայացումներ «յօգուտ հայ ուսանողութեան» վերնագրի տակ։ Այդ երեկոյթների կազմակերպողները՝ չը տալով հասարակութեան ոչ մի հաշիւ տրված երեկոյթների մասին, տրտունջ ու կասկածանք են առաջացնում ժողովրդի մէջ, մանաւանդ որ վերջին մի քանի տարվայ ընթացքում զանազան բաղդախնդիր պարոններ՝ ծածկվելով «բարեգործական» դիմակի տակ, կարողանում են սեփական գրպանի համար ժողովրդից փող գլել։ Բացի դրանից, ինչպէս լսում ենք, այդ երեկոյթների կարգադրիչների թւում պատահում են երբեմն ուսանող երիտասարդներ. եւ այդպիսով կասկածանքի տակ է ընկնում նոյնպէս եւ ուսանողութիւնը։

Աչքի առաջ ունենալով այս ամենը, Պետերբուրգի հայ ուսանողութիւնը յայտարարում է ի գիտութիւն հասարակութեան հետեւեալը։

Մենք երբէք ոչ մի կոպէկ չ ե ն ք ս տ ա ց ե լ վերջին երկու տարվայ ընթացքում Կովկասում տրված երեկոյթներից կամ ներկայացումներից։ Եթէ եղել են մի որ եւ է քաղաքում երեկոյթներ իբր թէ Պետերբուրգի հայ ուսանողութեան օգտին՝ բոլորը պէտք է համարել խաբեբայութիւն։

Ինչ վերաբերում է անցեալ ամառ Շուշում կայացած երեկոյթին, որի կազմակերպողն եղել է մի ոմն Ղազար Տէր-Ղազարեանց, մենք դարձեալ ոչինչ չը գ ի տ ե ն ք, եւ ուսանողական կասսան ոչ մի կոպէկ չ է ս տ ա ց ե լ այդ երեկոյթի արդիւնքից։

Ի դիմաց Պետերբուրգի հայ ուսանողութեան՝
Լ. Սափարեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Կիրակի, հոկտեմբերի 21-ին, Նորին Կայսերական Մեծութիւն Թագաւոր Կայսրի գահակալութեան տարեդարձի առիթով, Թիֆլիսի ռուսադաւանների Ալէքսանդրո-Նեվսկի զինուորական մայր-եկեղեցում տեղի ունեցաւ գոհացողական մաղթանք, որին ներկայ էին կառավարչապետ իշխան Գօլիցին, նրա օգնական Ֆրէզէ, զինուորական եւ քաղաքացիական պաշտօնեաներ եւ բազմաթիւ աղօթողներ։ Գոհացողական մաղթանքներ նոյն օրը կատարվեցին եւ այլ քրիստոնեայ դաւանութիւնների՝ հայերի, բողոքականների, կաթոլիկների եկեղեցիներում, ինչպէս նաեւ մահմէդականների մզկիթում եւ հրէաների սինագոգայում։

—

Կիրակի, հոկտեմբերի 21-ին, երեկոյեան Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան մէջ տեղի ունեցաւ ձայնաւորների նախնական խորհրդակցութիւն՝ ռեպրավայի չորրորդ անգամ ընտրելու վերաբերմամբ։ Առաջարկված թեկնածուներից՝ ամենից աւելի քուէներ ստացան պ. Ինֆիաճեանց—10 քուէ եւ բժիշկ Ստեփանեանց—7 քուէ։

—

Կիրակի, հոկտեմբերի 21-ին, Կովկասեան ցուցահանդէսի թատրոնում տեղի ունեցաւ պ. Կարա-Մուրզայի հանրամատչելի ժողովրդական կօնցերտը, որ այս անգամ գրաւել էր բաւական մեծ բազմութիւն, Խումբը երգում էր շատ աջող եւ մեծ բաւականութիւն պատճառեց հասարակութեան։ Ցանկալի է, որ պ. Կարա-Մուրզան շարունակէ իր հանրամատչելի կօնցերտները՝ նշանակելով նրանց, ինչպէս եւ այս անգամ, կիրակի օրերը։

—

Կիրակի, հոկտեմբերի 21-ին, նշանաւոր երգչուհի Էվելինա Ալմա Ֆ օ ս տ ր ե մ տուեց մի կօնցերտ Թիֆլիսի արտիստական ընկերութեան դահլիճում։ Երգչուհին, չը նայելով իր հասակին եւ ձայնի մի փոքր մաշուածութեան, հիացնում է իր գեղգեղանքով եւ դայլայլիկներով։ «Տրավիատա» օպերայից երգած մի կըտորի մէջ, ուր նա ներկայացնում է Վիօլետային իր երջանիկ մտածողութիւնների րոպէներում, Ֆօստրեմ հանդէս բերեց ձայնի փոփոխութիւնների եւ կլկլոցի մի գեղեցիկ կոյտ։ «Соловей» երգի մէջ գեղգեղանքի հեղեղը հիացրեց հասարակութիւնը։ Ֆօստրէմի երգած Ռուբինշտէյնի «Գիշերը» եւ «Ես յիշում եմ երեկոն» երգերը հաւանութիւն գտան, բայց առաջնակարգ չէին։ Կօնցերտին մասնակցում էր դաշնակահարուհի Շալէյն, որ մեծ բաւականութիւն պատճառեց իր հմուտ խաղով։ Շարբու-Շիւսի «Զղջիկը» եւ Լիստի «Ռապսօդիա № VI» նա կատարեց մեծ վարպետութեամբ։

—

Շաբաթ օր, հոկտեմբերի 20-ին, Վօլգինայի խումբը ներկայացրեց Նօտօվիչի հեղինակած «Слѣпой» (կոյր) պիեսը, որ փոխադրված է դրամայի մի եւրօպական հեղինակութիւնից։ Դրամայի մէջ կար գաղափարական իմաստ, որ սակայն լաւ չէ մշակված եւ գործում է թերի գործի տպաւորութիւն։ Դերասանները կատարեցին իրանց դերերը բաւարար կերպով եւ ծանօթացրին մեր հասարակութիւնը ռուսաց րեպերտուարի այդ նոր պիեսի հետ։

—

Կիրակի, հոկտեմբերի 21-ին, չը նայելով անձրեւային վատ եղանակին, կովկասեան ցուցահանդէսը գրաւել էր ահագին բազմութիւն, առաւելապէս այն հասարակութիւնից, որի համար շաբաթվայ միւս օրերում ցուցահանդէսի վճարը թանգ է։

—

«Մշակի» ներկայ համարում մենք տպագրում ենք Ի. Ալիխանեանի նամակը, որ վերաբերում է կիրակի օրվայ ներկայացման ժամանակ տեղի ունեցած անախորժ դէպքին։ Պ. Ալիխանեան ներկայացրեց խմբագրութեան «Ճարահատեալ դերասան» պիեսի ձեռագիրը, որ թարգմանված է վրացերէնից 1895 թւին եւ որի մէջ արդարեւ կան այն բառերը, որոնք անախորժութեան առիթ են եղել կիրակի երեկոյեան ներկայացման ժամանակ։

—

Երկրագործութեան եւ պետական կալուածների մինիստրութիւնը, ինչպէս հաղորդում են մայրաքաղաքի լրագիրները, հնարաւոր համարեց թոյլ տալ այն անձանց, որոնք աւարտել են իրանց ուսման ընթացքը առեւտրական ուսումնարաններում, մտնել ագրօնօմիական ինստիտուտները։

—

Ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, զինուորական մինիստրութեան մէջ մշակվում է մի ծրագիր, որով մտադրութիւն կայ պարտաւորաբար ապահովել օֆիցերների եւ այդ մինիստրութեան մէջ ծառայող աստիճանաւորների կեանքը։

—

Կիրակի, հոկտեմբերի 21-ին, ռուսաց դրամատիքական խումբը խաղաց Մարի Ստիւարտ դրաման Արտիստիքական ընկերութեան թատրոնում։ Մարի Ստիւարտի գլխաւոր եւ պատասխանատու դերը խաղաց Վօլգինա, որ մեծ աջողութիւն ունեցաւ, մանաւանդ Ելիզավէտա թագուհու հետ ունեցած բացատրութեան եւ Մարի Ստիւարտի գլխատման տեսարաններում։ Թատրոնում այս անգամ բաւական շատ բազմութիւն կար։

—

Երէկ, հոկտեմբերի 23-ին, Գօրուց եկան Թիֆլիս Անաստասեան օրիորդաց ուսումնարանի 137 աշակերտուհիները, որոնք այցելելու են կովկասեան ցուցահանդէսը։

—

ՄԵԾ-ԳԱՆՋԱԿ գիւղից (Գեօկչայի գաւառ) մեզ գրում են. «Մեր գիւղում մի ցաւալի դէպք պատահեց։ Բագւում ապրող մի երիտասարդ անպտուկ մի 11 տարեկան աղջիկ առաւ իր համար կին, չը նայելով ծխական քահանայի յորդորներին»։

—

ԻԳԴԻՐԻՑ մեզ գրում են. «Վերջին օրերս Թիւրքիայից մի քանի փախստական հայեր եկան Իգդիր, որոնցից մէկին Զոռաց-Դիադուկ կոչված սահմանագլխում բուքը խեղդել էր»։

—

ԳԷՕՐԳԻԵՎՍԿԻՑ մեզ գրում են. «Տեղիս հայոց ս. Գէորգ եկեղեցու երէցփոխ Գրիգոր Խաչատրեանի մահվան պատճառով ու Աստրախանի հայոց կօնսիստօրիայի կարգադրութեան համաձայն, հոկտեմբերի 14-ին, պատարագից յետոյ, նոյն եկեղեցու միաբան Ներսէս քահանայ Վարդանեանցի նախագահութեամբ կայացաւ ծխականների ժողով՝ նոր երէցփոխ եւ հաշուետեսներ ընտրելու համար։ Ընտրութիւնը կայացաւ գաղտնի քուէարկութեամբ. ձայների առաւելութեամբ ընտրվեցին.—պ. Թ. Զարիֆեան՝ երէցփոխ, եւ պ.պ. Գ. Կուսիկեան, Գ. Մխիթարեան, Ք. Լազարեան եւ Ց. Բաբասինեանց—հաշուետեսներ»։

—

ԳԱՆՁԱԿ գիւղից (Գէօկչայի գաւառ) մեզ գրում են. «Մի ամսից աւել է անձրեւները չեն դադարում. ժողովուրդը չէ կարողանում վար անել։ Դաշտային մկները շատ են. դրանց ոչնչացնելու մասին մտածող չը կայ»։

—

ԻԳԴԻՐԻՑ մեզ գրում են. «Տեղիս մի խումբ երիտասարդների մէջ միտք յղացաւ թատերասէրների խումբ կազմել եւ շարունակաբար ներկայացումներ տալ։ Խումբը բաղկացած է օրիորդներից եւ երիտասարդներից, որոնց մէջ գտնվում են արհեստաւոր, վաճառական, թէ տեղացի եւ թէ գիւղերից։ Այս ամառվայ սէզօնում տրվեցին եօթ ներկայացումներ։ Իսկ ամսի 20-ին պատրաստվում են ներկայացնել «Արշակ Երկրորդ»։

—

ՎԵՐԻՆ-ԱՂԴԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Պարսկական տգեղ սովորութիւնը, փոխանակ վերջանալու, տարէցտարի շարունակվում է։ Ամսիս 15-ին, Սարգիս Մատինեանցի տղան, իր հօրեղբօր եւ մի քանի ուրիշների հետ, փախցնում է Յովսէփեան Յովհաննէսի աղջկան, որը նշանդրած է լինում Յովհաննիսեան Մկրտչի վրա։ Լուրը կայծակի արագութեամբ տարած-

վում է գիւղում։ Լսում է եւ աղջկայ նշանածը, որը խուրջիններ հետ գիշեր ցերեկ հետեւում է, որ կամ սպանէ իր նշանածի փախցնողին կամ մի կերպ յետ փախցնէ։ Տեղական տանուտէրը քննութիւն է կատարում եւ աղջկան պահում է Թարվանասրա գիւղացի Աղասարօվի տանը։ Այդտեղից, նոյեմբերի 17-ին, աջողեցնում է Մկրտիչը փախցնել իր նշանածին օրը ցերեկով դէպի Շարխաղ գիւղը։ Այնտեղ մի օր մնում է եւ ապա կրկին վերադառնում իրանց գիւղը։ Այժմ տղան եւ աղջիկը գտնվում են Բէգիննանց Խաչատրի տանը, ուր քահանան, դատաւորի եւ մի քանիսների ներկայութեամբ, հարց ու փորձ արաւ աղջկան եւ տղային, որոնք յայտնեցին, որ իրանք սիրում են միմեանց, թէեւ աղջիկը յայտնեց, որ իրան ստիպեցին նախկին քննութեան ժամանակ ասել, որ իր կամքով է գնացել Մատինեանցի հետ»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Սօֆիայի «Новини» լրագիրը մօտ օրերումս հրատարակել է մի հետաքրքրական տեղեկութիւն Կ. Պօլսից, որ, լրագրի ասելով, բղխում է ամենաճիշդ աղբիւրներից։ Այդ տեղեկութեան մէջ ասված է, թէ թիւրքական զօրքի օֆիցէրներից շատերը թողնում են իրանց ծառայութիւնը, որովհետեւ անկարող են ծառայել առանց ռոճկի։ Իսկ գլխաւոր պատճառը, որ ստիպում է փախչել օֆիցէրներին զօրքերի շարքից, այն համոզմունքն է, թէ Թիւրքիայի ընդհարման դէպքում որ եւ է եւրօպական մեծ պետութեան հետ, Թիւրք զինւորները եւ օֆիցէրները անմեղ զոհեր պէտք է լինեն միայն, առանց սակայն որ եւ է օգուտ տալ կարողանալու։ Նրանց կարծիքով Թիւրքիան չէ կարող լուրջ դիմադրութիւն ցոյց տալ օտարերկրեայ նաւատորմերին նոյն իսկ Դարդանէլում։ Կրիտիքական է եւ Թիւրքական հրացանաձիգ գնդերի դրութիւնը, եւ լուրջ հիմունք կայ երկիւղ կրելու, որ Թիւրքական զօրքը ամբողջովին կապստամբվի։

—Թէհրանից հաղորդում են «Daily Mail» լրագրին, որ Պարսկաստանում բացվել է մի մեծ եւ տարածված դաւադրութիւն Շահի կեանքի դէմ։ Դաւադրութեան գլուխ կանգնած էին Շահի երկու եղբայրները, նրա փեսան եւ սադրազամը։ Շահի եղբայրները դատապարտված են ցմահ աքսորի դէպի Արդաբիլ, իսկ փեսան—կախաղանի. բայց մահվան պատժից առաջ նա ներումն ստացաւ եւ դատապարտվեց մտրակի հարուածների, որոնք պէտք է ստիպէին նրան յայտնելու իր գործակիցների անունները։ Շահի սիրելի անձնաւորութիւններից մէկն եւս ժամանակցող դուրս եկաւ դաւադրութեան։ Նա նոյնպէս դատապարտվեց մահվան եւ ապա, ներումն ստանալով, մնաց բանտում։ Ցեղափոխական կուսակցութեան մնացած անդամները, որոնց մէջ կան շատ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ մահմեդական հոգեւորականներից, դատապարտված են նոյնպէս մահվան պատժի կամ ցմահ աքսորի։ Նշանակված է խիստ քննութիւն, որ մեծ երկիւղ է գցել Թէհրանի ազգաբնակութեան վրա։

—«Frankfurter Zeitung» լրագրի թղթակիցը հաղորդում է Կ. Պօլսից, թէ քաղաքական լաւ տեղեակ շրջաններում ասում են, թէ Ֆրանսիան եւ Ռուսաստանը սկզբունքով տուել են իրանց համաձայնութիւնը Կրետէի միացման համար Յունաստանի հետ։ Համաձայնութիւնը այդ մասին կայացել է Կօմպիէնում, եւ յունական թագաւորին տեղեկութիւն է տուած այն ժամանակ, երբ նա գտնվում էր Պարիզում։ Այնու ամենայնիւ հաւանական է համարվում, որ այդ ծրագրի իրագործումը կը յետաձգվի երկու կամ երեք ամսով։

—«Agence Bulgare» ասում է, թէ մինչեւ այժմ Բօլգարիայում չեն գտել այն աւազակների հետքը, որոնք յափշտակել են միսս Ստօնին։ Բօլգարական կառավարութիւնը հաստատուն կերպով վճռել է ոչնչացնել այդ աւազակային ամբողջ խումբը, հէնց որ նա անցնի Բօլգարիայի սահմանը եւ ամենախիստ կերպով վարվել այն բոլոր բօլգարների հետ, որոնք այս կամ այն կերպ մասնակից են այդ գործին։ Բօլգարիայի հասարակական կարծիքը վրդովված է այն բանի համար, որ Բօլգարիայի սահմաններից դուրս կատարված յանցանքը այժմ գործ է դրվում որպէս մի միջոց Բօլգարիայի դէմ։

—«Temps» լրագիրը հաղորդում է, որ չօկօլադի խոշոր գործարանատէր Կէդբէժի հրաժարվեց անգլիական կառավարութեան պատուէրից, որ առաջարկել էր նրան 60,000 ֆունտ ստերլինգի կակաօ անգլիական զօրքի համար հարաւային Աֆրիկայում։ Կէդբէժի յայտնեց, որ նա չէ ցանկանում նպաստել պատերազմի տեւողութեանը։ Նա արդէն մի քանի անգամ բողոքել է պատերազմի դէմ։ Այդ վաճառականը վաղուց ամենաազնիւ եւ մեծահոգի մարդու հռչակ է վայելում. յայտնի է, որ նա իր միջոցներով հիմնել է Բօրնէվիլում, Բերմինգամի մօտ, գործարանական մի գիւղ, որ նշանաւոր է իր գեղեցիկ կազմակերպութեամբ։

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

20 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հոկտեմբերի 20-ին Կայսր Ալէքսանդր III-ի գերեզմանի վրա Պետրօպավլօվսկի տաճարում պալատական հոգեւորականութիւնը հոգեհանգիստ կատարեց։ Ժամասացութեանը ներկայ էին Մեծ Իշխանուհի Եղիսաւետա Մաւրիկիեւնա իր Որդու հետ, Մեծ Իշխան Սերգի Միխայլօվիչ եւ Գէօրգի Գէօրգիեվիչ Մէկլէնբուրգ—Ստրէլիցկի դուքսերը։

Մօսկվայից, Օդէսայից, Չէրնիգօվից, Նօվգօրօդից, Տամբօվից եւ Գրօդնօից հաղորդում են այսօր, Կայսր Ալէքսանդր III-ի մահվան տարեդարձին, կատարված հոգեհանգիստների մասին Խաղաղարար-Թագաւորի համար։

ԽԱՐԿՕՎ։ Քննիչ բժշկական յանձնաժողովը վկայական տուեց քննութիւն բռնող բոլոր բժիշկներից 114 բժիշկներին, գերազանց վկայականով—տասներկու սին, 83 հոգի արժանացան բժշկի կոչման, 18 էկստէրներ կային, դրանց թւում 12 կանայք արտասահմանեան բժշկական ֆակուլտէտներից. 45 հրէաներ աւարտեցին իրանց ուսման ընթացքը։

ՎԻԷՆՆԱ։ Մեծ-Իշխան Միխայիլ Նիկոլաեվիչ հոկտեմբերի 18-ին, ժամանելով Բուդապէշտից, գնաց ռուսաց դեսպանատուն։ Մեծ Իշխանը ապա գնաց այն 26-դ հետեւակ գնդի զօրանոցները, որի շէֆն է Նորին Բարձրութիւնը՝ գունդը տեսնելու համար։ Այնտեղից Մեծ-Իշխանը գնաց այցելութիւն տալու յունաց թագաւորին, որից յետոյ գնաց ռուսաց դեսպանատուն։ Երեկոյեան 7 ժամին դեսպանատան մէջ կայացաւ ճաշ, որին ներկայ էին ռուսաց դեսպանատան եւ հիւպատոսութեան պաշտօնեաները, զինւորական մինիստր Կրիգգամէր, ընդհանուր շտաբի հրամանատար Բէկ, 26-դ հետեւակ գնդի օֆիցէրները եւ Մեծ-Իշխանի սվիտան։ Իշխանը ներկայ էր ճաշի աւստրօունգարական իր գնդի համազգեստով։ Երեկոյեան 9 ժամ 30 րոպէին Նորին Բարձրութիւնը ճանապարհ ընկաւ Դրեզդէն։

ԼՕՆԴՕՆ։ Կիտչեներ հեռագրում է Պրետօրիայից հոկտեմբերի 19-ից. «Հէնց նոր իմացայ, որ լուրջ յարձակումն է տեղի ունեցել այն վերջապահ զօրասիւնի վրա, որ գտնվում էր գնդապետ Բէնսօնի հրամանատարութեան տակ 20 մղոն դէպի հիւսիս-արեւմուտք Վետեկից, Բերլէպլագգէի մօտ։ Թանձր մառախուղի պատճառով թշնամին, թւով 1000 մարդ, խլեց երկու թնդանօթ, որ գտնվում էր վերջապահ զօրասիւնում, բայց չը գիտեմ, թէ արդեօք աջողվեց նրան տանել այդ թնդանօթները։ Կարծում եմ, որ կորուստները մեծ են։ Բէնսօն մեռաւ վէրքերից։ Զօրասիւնը, որ ուղարկված է օգնելու, կը գայ այսօր առաւօտեան»։

ԼՕՆԴՕՆ։ Կիտչեների երկրորդ հեռագիրը հոկտեմբերի 19-ից. Գնդապետ Բարտէր միացաւ Բէնսօնի զօրասիւնի հետ այսօր, վաղ առաւօտեան, չը հանդիպելով դիմադրութեան։ Նա հաղորդում է, որ բացի Բէնսօնից, սպանվել են 8 օֆիցէրներ եւ վիրաւորված են 13, համարեա բոլորն էլ ծանր. 58 զինւորներ սպանվել են եւ 166 վիրաւորված են։ Ի հարկէ, որ երկու թնդանօթներ յետ են խլված եւ թշնամին զիջեց։ Բարտէր զեկուցանում է, որ կռիւը վերջապահ զօրասիւնի հետ շարունակվում էր շատ մօտ տարածութեան վրա եւ մեծ վճռականութեամբ երկու կողմից։ Թշնամին շատ մնասվեց։ Բօէրները գնացին արեւելեան ուղղութեամբ։

ՊԱՐԻԶ։ Թագաւոր-Խաղաղարար Ալէքսանդր III-ի մահվան տարեդարձի առթիվ ռուսաց դեսպանատան եկեղեցում այսօր հոգեհանգստեան պատարագ մատուցվեց, որին ներկայ էին հանրապետութեան նախագահի, արտաքին գործերի եւ ծովային մինիստրների ներկայացուցիչները, դեսպանատան բոլոր պաշտօնեաները եւ ռուսաց կօլօնիայի նշանաւոր անձինք։

ՊԱՐԻԶ։ Լրագիրները հաղորդում են հակասող տեղեկութիւններ ցոյցի կէտի վերաբերմամբ Թիւրքաց ջրերում։ «Պարիզի Արձագանք» լրագիրն ասում է Յօնիկեան կղզիներից մէկի գրաւման մասին։

ՆԻԲՕՐԳ։ Ռուսաց «Пересвѣтъ» զրահակիրը խրվեց ծանծաղուտի մէջ Լանգէլանդ կղզու հիւսիսային ծայրի մօտ։ Օգնութեան են կանչված շոգենաւերը։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ։ «Пересвѣтъ» գնում էր Կիլից։ Դանիական երեք շոգենաւեր արդէն ուղարկված են։ Զրահակիրը պահանջում է, որպէս զի ուղարկվեն էլի մի քանի նաւեր։

ՊԷԿԻՆ։ Լիխունգչանգին բժշկող եւրօպական բժիշկները յայտնեցին, որ հիւանդի առողջական դրութիւնը շատ ծանր է։ Լիխունգչանգ արդէն երկու օր տանջվում է թոքերի արիւնհոսութիւնից։

ՆԻԲՕՐԳ։ Ծանծաղուտից հանված ռուսաց «Пересвѣтъ» զրահակիրը հասաւ այստեղ Կէսօրից յետոյ, երկու շոգենաւերի օգնութեամբ։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ։ «Пересвѣтъ» զրահակիրը առաւօտից հանված է ծանծաղուտից եւ գնաց հիւսիսային ուղղութեամբ։

ՎԻԼՆԱ։ Ժամանեց Մեծ Իշխան Կօնստանտին Կօնստանտինօվիչ։

ՎԱՐՇԱՎԱ։ Հոկտեմբերի 19-ին ժամանեց ներքին գործերի մինիստրը։ Նա իջեւանեց Բէլվէդէրում երկրի հրամանատարի մօտ, որը դիմաւորեց նրան կայարանում։

ՊԱՐԻԶ։ Դէլկասէ այսօր այցելեց հերթով Ելիսեան պալատը եւ ներքին գործերի մինիստրութիւնը եւ խօսակցեց Լուբէի ու Վալդէկ-Ռուսօյի հետ՝ ծանօթացնելու նրանց ֆրանս-թիւրքական միջնադէպքի մանրամասնութիւնների հետ։ Լանէսան նոյնպէս խորհրդակցեց առաւօտեան Վալդէկ-Ռուսօի հետ։ —Հետեւեալը «Հաւասի գործակալութեան» հաղորդագրութիւնը չէ, բայց հետեւանք է այն հեռագրի, որ ստացված է Պարիզում Կ. Պօլսից եւ որի մէջ հաղորդվում է, թէ ֆրանսիական ծովային դիվիզիայի պարզապէս ուղարկելը դէպի Թիւրքաց ջրերը բաւական է հասկացնելու Բ. Դրանը, որ բանակցութիւնների շրջանը վերջացել է, եւ որ կառավարութիւնը հաստատ վճռել է ստիպել Թիւրքիային կատարել նրա յանձն առած պարտաւորութիւնները։ Հէնց որ Բ. Դուռը ծանուցում ստացաւ Ֆրանսիայի վճռի մասին, նա հեռագրով տեղեկացրեց Դէլկասէին, որ Լօրանդօի գործը կարգադրված է, ինչպէս որ առաջ կարգադրված էր Տուբինիի գործը։ Ասում են, որ սուլթանը ստորագրեց իրադէ, որով ընդունվում է Լօրանդօի պարտքի գումարը այն չափով, որպիսին որոշել էր Ֆրանսիան։ Մնում է միայն իրական երաշխաւորութիւններ ստանալ առաջիկայ վճարումների համար, բայց ներկայումս Կալեարի ծովային դիվիզիան գտնվում է ճանապարհի վրա, եւ կառավարութիւնը չէ կարող նրան յետ կանչելու համար բաւականանալ անորոշ խոստումներով, որոնք իրապէս հազիւ են կատարվում. մանաւանդ որ Լօրանդօի գործը ներկայացնում է միայն մասնաւոր դէպք Ֆրանսիայի պահանջների թւում։ Ասում են, որ կառավարութիւնը օգուտ կը քաղէ Ֆրանսիական նաւերի ներկայութիւնից Յօնական ջրերում՝ ծովափերի եւ Լօրանդօի վերաբերեալ գործը կարգադրելու համար, որի մի քանի կէտերի դէմ վիճում է օսմանեան կառավարութիւնը։ Ի հարկէ, այստեղ խօսք չէ կարող լինել ոչ հողային գրջումների, ոչ էլ արեւելեան հարց յարուցանելու մասին։ Ի վերջոյ մեր նպատակն է միայն արգելել իրաւունքներին եւ մեր արժանաւորութեանը հակասող այնպիսի գործողութիւնները, ինչպէս է, օրինակ, դիպլօմատիական պօստային քաակների բանալը։

ՀԱԱԳԱ։ Ֆիշէր, Վօլմարանս եւ Վէսէլս այսօր Վօէշօտէնի հետ գնացին Խիլվէօսէն, ուր երէկվան երեկոյից գտնվում է Լէյդս։ Հէնց այդ անձինք այսօր խորհրդակցում էին Կրիւգէրի հետ։

21 նոյեմբերի

ՄՕՍԿՎԱ։ Պօրուչիկ Երմէեվ Կայսր Ալէքսանդր III-ի անուան բուժարանին նուիրեց լիմանի ափին, Ակկէրմանի գաւառի Բուգակի գիւղում հինգ դեսեատին հող եւ պատրաստակամութիւն յայտնեց բոլոր անհրաժեշտ շինութիւնները կառուցանել հիւանդների համար։

ՊԱՐԻԶ։ Սուլթանը հեռագրով խոստում տուեց կատարել Ֆրանսիայի բոլոր պահանջները, որպէս զի նաւատորմը կարողանայ յետ կանչել տալ։ Նաւատորմը շարունակում է ճանապարհը։ Ֆրանսիան ֆրանս-թիւրքական ընդհարման մէջ միջազգային իրաւունքի խախտումն է տեսնում Թիւրքիայի կողմից։ Հանրապետութեան կառավարութիւնը, բացի գործի ֆինանսական կողմից, կաշխատէ պահանջել եւ բարոյական բաւարարութիւն եւ երաշխաւորութիւններ գոյութիւն ունեցող օրէնքները պահպանելու համար այն պայմանով, որ դրանից կարողանան օգուտ քաղել բոլոր քրիստոնեաները։ Ուրիշ նոր պահանջներ Ֆրանսիան չի անի։

ԽՐԻՍՏԻԱՆԻԱ։ «Աֆոէնպօստէն»-ի խօսքով, նորվէգական բեւեռային նոր արշաւախումբ է պատրաստվում աւելի ճիշդ որոշելու համար մագնիսական հիւսիսային բեւեռը։ Արշաւախմբի գլուխ կը լինի նորվէգացի Ամունդսէն, նաւատորմի նախկին օֆիցէր։

ԼՕՆԴՕՆ։ Պարիզից հաղորդում են, որ Թիւրքաց դեսպանութեան քարտուղարը առաւօտեան այցելեց Դէլկասէին եւ պաշտօնապէս յայտնեց նրան, որ սուլթանը անյապաղ բաւարարութիւն կը տայ Լօրանդօի պահանջին եւ ուրիշ պահանջներին, եթէ ֆրանսիական նաւատորմը յետ կը կանչվի։ Դրանից յետոյ Դէլկասէ հրամանագրեց դեսպանական խորհրդական Բաբստին հարցնել սուլթանին, թէ ինչ երաշխաւորութիւններ կը տվեն, որ խոստումը կը կատարվի։ Վիճելի գործի ելքը այժմ ամբողջապէս կախված է սուլթանից։ Քիչ հիմք կայ կարծելու, որ բաւարար պատասխանը ստացվի այնպիսի ժամանակ, որ Դէլկասէն հնար ունենայ յետ վերցնել ծովապետ Կալեարին տուած հրահանգները։

ԽԵՐՍՕՆ։ Անանիէվսկի գաւառի Ատաւրօվա գիւղի մօտ, խորը ձորի մէջ գտնվել է մի հրէշային կենդանու կմախք։ Ատամը, ատրին ծնօտի մասի հետ եւ ծնկների ոսկորների կտորներ ուղարկված են Խէրսօնի հնագիտական թանգարանը։ Գտնված գազանը, ատամի կազմութիւնից դատելով, Mastoan ohiotius sive Borsoni է։

22 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հոկտեմբերի 21-ին Նոցա Մեծութիւնները Թագաւոր Կայսրը եւ Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդօրօվնա Օգոստափառ Երեխաների հետ Սպալայից ժամանեցին Սկերնէվիցէ, ուր Նոցա Մեծութիւնների հետ ժամանեց Թագաժառանգը։

Հոկտեմբերի 20-ին պրինց Հէնրիխ եւ պրինցուհի Իրէնա Սպալայից ճանապարհ ընկան Բերլին։ Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդօրօվնա եւ Թագաժառանգը բարեհաճեցին ճանապարհ գցել Նոցա Բարձրութիւններին Օլէն կայարանը։

Հոկտեմբերի 21-ին Թագաւոր Կայսր Նիկօլայ Ալէքսանդրօվիչի գահը բարձրանալու օրը, մայրաքաղաքը զարդարվեց դրօշակներով. բոլոր եկեղեցիներում ժամասացութիւններ կատարվեցին՝ Արքայական Տան երկարակեցութիւնը մաղթելով։ Առանձին պայծառութեամբ աչքի էր ընկնում Իսակիեվսկի տաճարը, ուր ներկայ էին Գէօրգի Գէօրգիեվիչ եւ Միխայիլ Գէօրգիեվիչ Մեկլէնբուրգ-Ստրէլիցկի դուքսերը, Պետական խորհրդի անդամները եւ ուրիշ բարձրաստիճան անձինք։

Հակաժանտախտային յանձնաժողովի կողմից անբարեյաջող են յայտարարվում Լիվէրպուլ եւ Գլազգօ քաղաքները։

Մօսկվայից, Կօվնօից, Օդէսայից, Վիտէբսկից, Կազանից, Չէրնիգօվից եւ Նօվգօրօդից հաղորդում են, թէ այդ քաղաքներում հանդիսաւոր մաղթանքներ են կատարվել Նոցա Մեծութիւնների եւ Արքայական Տան արեւշատութեան համար։

ՄՕՍԿՎԱ։ Հոկտեմբերի 21-ին տօնվում էր յայտնի մանկավարժ Տիխօմիրօվի գործունէութեան 35-ամեայ յոբելեանը։

ՌՕՍՏՕՎ ԴՕՆԻ ՎՐԱ։ Քաղաքային վարչութիւնը քաղաքային դպրոցին կից բաց է անում հեռագրական արուեստի դասընթացք։ Ռուսաց շոգենաւային եւ առեւտրի ընկերութեան պահեստներում յայտնվել է ապրանքի յափշտակութիւն 10,000 ր. արժողութեան։

ԻՐԿՈՒՏՍԿ։ Կայսերական աշխարհագրական ընկերութեան արեւելեան-սիբիրեան բաժանմունքը—Սիբիրի հնագոյն գիտնական ընկերութիւնը—նոյեմբերի 17-ին տօնում է իր յիսնամեակը։ Բայկալում եղած աղէտի տեղը ճանապարհ ընկան իշխանութիւնները. սպանվել են 161 ճանապարհորդ բանւորներ եւ 15 մարդ ծառայողներից։

ՎԱՐՇԱՎԱ։ Տեղական մամուլը հաղորդում է, որ մեծ բրիտանական կառավարութեան գործակալը այստեղի առեւտրական տներից մէկի հետ պայմանագիր է կապել 20,000 ձի հայթայթելու անգլիական հեծելազօրքի համար մէկ եւ կէս տարվայ ընթացքում։ Մի քանի հազար ձիեր արդէն ուղարկված են արտասահման։—Երկրի հրամանատարի մօտ կայացաւ ճաշ ի պատիւ ներքին գործերի մինիստրի։

ՊԷՐՄ։ Հանդիսաւոր կերպով բացվեց գործակատարներին փոխադարձ օգնող ընկերութեան առեւտրական դպրոցը։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Տաքութեան անսովոր պակասելը եւ փոթորիկները դանդաղեցնում են շոգենաւերի երթեւեկութիւնը։ Կ. Պօլսի շոգենաւը կարանտինի է ենթարկված Թէօդօսիայում։ Հիւրանոցներին խստօրէն հրամայված է

անյապաղ ստրկանութեան հաղորդել Կ. Պօլսից և Բաթումից եկածների մասին։

ԽԱՐԿՕՎ։ Ոստիկանութիւնը դատաստանական իշխանութիւնների հետ միասին բացեց, որ կեղծ դրամներ են շինում Նովօ-Իվանովկա խուտորում, Կուպյեանսկի և Զմիևսկի գաւառների սահմանի վրա։ Տեղական գիւղացին, երկու համախոհներ ունենալով, ոսկէ և արծաթէ դրամներ էր շինում։

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ։ Բացված է կայսերական չոգենաւային ընկերութեան բաժանմունքով։

ՊԱՐԻԶ։ Կայսր Նիկոլայ II-ի բարեյաջող գահակալութեան տարեդարձի առիթով, ռուսաց դեսպանատան եկեղեցում կատարվեց հանդիսաւոր ժամասացութիւն։ Լաւ տեղեակ շրջաններում հաւատացնում են, որ Թիւրքիա ուղարկված ֆրանսիական նաւատորմը խաբիսխ կը գցէ Կալլօնի նաւահանգստում, Միտելենէ կղզու վրա։ Հաղորդում են, որ իտալական նաւատորմը գնաց Թիւրքիա։ Լրագիրները չարունակում են մատնացոյց անել Միտելենա կղզու վրա, որպէս ֆրանսիական ծովային գիվիգիայի գործողութիւնների տեղի վրա։—Եթէ կղզու գրաւումը անբաւարար համարվի, Կալեար ափ կիջնէ Զմիւռնիա և կը գրաւէ մաքսատները։ Կարծում են, որ գործողութիւնները արագ կը լինեն, և վճիռը տեղի կունենայ մինչև չաբաթվայ վերջը։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ։ Ցունական արքայորդի Գէօրգի առաւօտեան Գրեծերի վրայով ճանապարհ ընկաւ Աթէնք։ Ճանապարհին նա կը հանդիպի յունաց թագուհուն, որի հետ կը չարունակէ ճանապարհորդութիւնը։

ՆԻՒԿԷՍԼ (Կապի գաղթականութիւն)։ Տեղեկութիւն է ստացված, որ Խրիստիան Բոտա, բօէրական հրամանատարներից մէկը, գեներալ Բոտայի հօրեղբօր որդին, գերի է առնված Ֆոլկերուստում։ Բոտա առաջ ծառայում էր Նատալի վարչութեան մէջ և պատերազմի սկզբից հրամանատար էր,

ՊՐԵՏՕՐԻԱ։ Գնդապետ Բէնսօնի վրա յարձակվող բօէրների զօրաբաժնի հրամանատարը Լուի Բոտան էր. նա միացաւ ուրիշ զօրաբաժնի հետ, որը նորերս գործում էր Բէտէլի մօտ։

ԲՐԻՒՍԷԼ։ Բէլգիական պրինց Ալբէրտի ամուսինը արու զաւակ ծնեց, որին տուեցին Լէօպոլդ անունը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հոկտեմբերի 21-ին մայրաքաղաքի երաժշտական և արտիստական աշխարհը գումարվեց փորձելու համար Օֆֆէնբախէր և ընկ. գործարանների կօնցերտային նոր պիանինօները։ Ածում էր պիանիստուհի Եագվիդա-Զալէվսկայա։

ՎԻԷՆՆԱ։ Կայսր Ալէքսանդր III-ի մահվան տարեդարձի առիթով, ռուսաց դեսպանատան եկեղեցում հոկտեմբերի 20-ին հոգեհանգիստ կատարվեց, իսկ հոկտեմբերի 21-ին Կայսր Նիկոլայ II-ի բարեյաջող գահակալութեան առիթով, գոհացողական մաղթանք կատարվեց. ներկայ էին ռուսաց դեսպանութեան պաշտօնեաները, ընդհանուր հիւպատոսը և ռուսական գաղթականութեան բազմաթիւ ներկայացուցիչներ։

ՊԵԿԻՆ։ Ինչպէս հաղորդում են միսիօնէրական շրջաններից, այրի կայսրուհու կեանքը դէմ էր փորձ է եղել այն րոպէին, երբ նա, Խօնանֆու գնալիս, կամենում էր գետով անցնել։ Ցարձակվողը, որ նիզակով էր զինաւորված, սպանեց ուղեկցին. կայսրուհին չը վնասվեց։ Ցանցաւորը սպանված է։ Պալատը երէկ Խօնանֆուից հեռացաւ, հինգ օր այնտեղ անցկացնելուց յետոյ։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մամուլի տակից դուրս եկաւ և վաճառվում է Թիֆլիսի Կենտրօնական գրավաճառանոցում

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ

„ՆԱՄՈՒՍ"

վէպի երկրորդ տպագրութիւնը։ Գ 1 ր.

Նոյն գրատանը վաճառվում են Շիրվանզադէի և հետևեալ աշխատութիւնները.—«Արսէն Դիմաքսեան» (սակաւաթիւ) գ. 1 ր. 50 կ., «Ցաւագարը»—գ. 50 կ., «Զուր յոյսեր» վէպ—գ. 1 ր., «Վէպիկներ»—գ. 40 կ. և «Կրակ»—գ. 30 կ.։ Գրավաճառներին և գումարով գնողներին զիջումն է լինում։

Դիմել՝ Тифлисъ, въ Центральную книжную торговлю. (ե.) 7—10

Ի ԻՆՏԵԼԻԳԷՆՏ

միայնակ հայ տիկին որոնում է բօնայի և տնտեսուհու տեղ. կարող է և խնամել հիւանդի։ Համաձայն է պաշտօն յանձն առնել և Թիֆլիսից դուրս։ Հասցէն—Բէլուտօվսկայա փողոց, տուն Թարխանովի. № 41, հարցնել Մ. Ս.-ին։ 1—1

ՏՆԱՅԻՆ ՃԱՇ

Հոկտեմբերի 1-ից. Բաղւում (Զաղրօվայա և Վօրօնցօվսկայա փողոցների անկիւնում, տ. Մալաֆէևվի) բացվում է

ՆՈՐ ԽՈՀԱՆՈՑ

յատկապէս տնային ճաշ պատրաստելու համար։—Կը պատրաստվեն թէ եւրօպական և թէ մանաւանդ հայկական մաքուր, համեղ կերակուրներ, իսկ գները լինելու են համեմատաբար էժան, քան թէ հիւրանոցներում։ Ցանկացողներին կուղարկվի տները՝ մեր ծառայով և բոլոր յարմարութիւններով։ Ամսով ճաշողները կիրակի օրերին կը ստանան քաղցրեղէն ձրի։ Կընդունվեն նաև առանձին պատուէրներ։ 6—6

Ցայտնում եմ ի գիտութիւն հասարակութեան, որ Դվօրցօվայա փողոցի վրա. պալատական այգուն կից գտնվող

ՎԻԿՏՕՐԻԱ

նօմերները վերանորոգված, նոր կահաւորված և ամեն կերպ յարմարեցրած են իջևանողների համար։

3—10 Օհան Քեանդարեան

ԳՈՒՏՏԷՆԲԷՐԳ

գրախանութում է

միմիայն վաճառվում

Հայկական Տպագրութիւն

ԼԷՕԻ

Գրախանութը գնում է հին հայոց լրագիրներ, ամսագիրներ և հանդէսներ։

Դիմել՝ Тифлисъ. Книжный магазинъ «Гуттенбергъ», Г. Галустяну, Лорисъ-Меликовская, № 11. 4—10

Լոյս տեսան

ՄԱԿԱՐ ԶՄՇԿԵԱՆԻ

«Մոցի», Սեղանի», «Պատի» և «Армянскій Календарь»

1902 Թ. ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ

«ՊԱՏԻՆԸ» 40 ԿՈՊ.

Միւսները սովորական գներով

Հասցէն՝ Թիֆլիս, Մակար Զմշկեան

(ե. չ.) 2—15

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Լեւոն Կարապետեան

Դարմանում է ատամներ, շինում է պլոմբներ, ոսկէ պսակներ արմատների վրա նստացնելու և կեղծ ատամներ ոսկէ և կաուչուկէ պլատինկաների վրա։

Ընդունում է հիւանդներ ժամը 9-ից առաւօտեան մինչև ժամը 7 երեկոյեան։

Սօլօլակսկայա փողոցի վրա։

5—30

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, թէ նրա դիւանատան մէջ 1901 թւի հոկտեմբերի 24-ին, ցերեկվայ ժամի 12-ին, նշանակված է աճուրդ՝ կապալով տալու Թիֆլիսի IV քաղաքամասում գտնվող Կօսօյ փողոցի կարգաւորելու և ամբողջովին քարայատակելու աշխատանքները, 113,36 քառակուսի սաժէն երկարութեամբ, մօտ 700 րուբլի գումարի։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագիրը Վարչութեան շինարարական բաժանմունքում բոլոր լի օրերը ժամի 9-ից մինչև 3-ը։ 3—3

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ-ԿԻՆ Ս. Ա. ԲԱՐԳ

ընդունում է ատամների և բերանի հիւանդութիւն ունեցողներին, դնում է արհեստական ատամներ, հանում է ատամները, պլոմբում է և այլն։ Ընդունելութիւնը 8-ից մինչև 2 ժամ առաւօտեան և 4-ից մինչև 7 ժամը երեկոյեան։ Գուչկինեան փողոց, № 21, տուն Կուկուջանովի։ 6—15

Լոյս տեսան և վաճառվում են

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ

1902 Թ.

ՊԱՏԻ և ԾՈՑԻ (Շիրակ)

ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ

Ծոցի օրացոյցը զարդարված է Գ. եպ. Սրուանձտեանի, Գամառ-Քաթիպայի, Գ. Արծրունու և Գ. Ջանշեանի պատկերներով. ունի բոլորովին նոր հետաքրքրական յաւելուած ամենաօգտակար տեղեկութիւններով, ընդարձակ բժշկարան, հարուստ երազահան և նոր, զուարճալի վիճակահան։

Պատի օրացոյցի մէջ կան բարոյական խրատներ և ընտիր մտքեր, հայոց և եկեղեցական պատմութիւնից հատուածներ, բոլորովին նոր, ծիծաղաշարժ առակներ (մեծ մասամբ անտիպ), այլ և ժողովրդական առածներ, ժողովրդական երգեր, գիւղական լէլէներ, ընտիր բանաստեղծութիւններ, զուարճալի հանելուկներ, շուտասելուկներ, բժշկական, արհեստագիտական և այլ օգտակար և հետաքրքիր տեղեկութիւններ։ Տախտակը չքեղ և ճաշակով պատրաստված է յայտնի լիտօգրաֆիայում 15 գոյնով։ Ցանկացողները մանրամասն բովանդակութիւնը տպագրված առանձին թերթով կարող են ստանալ ձրի։

Գները ամեն տեղ ծոցինը—20 կ., պատինը—50 կ., գումարով գնողներին լինում է զիջում։ Դիմել՝ Александрополь. Карапету Апинянцъ կամ Alexandrople, Karapet Apinian (Caucase)։ Ցանկացողները թող շտապեն, որ իր ժամանակին կարողանանք պատուէրները ճշդութեամբ կատարել։ (ե. չ.) 1—16

Խնդրեմ ուշադրութիւն դարձրէք

Ստացված է մեծ քանակութեամբ ամեն տեսակ պատրաստի ալիտակեղէն՝ կանանց և տղամարդկանց, ֆուֆայկաներ, չուլկիներ, նոսկիներ, ձեռնոցներ, մետաքսի կլէօնկաներ սեղանի համար, նոյնպէս բաւթաներ, ղայթաններ՝ սեփական գործարանում պատրաստված, կանանց գլխի սարքեր, այսինքն հարշիկներ, չիքիլաներ, մետաքսէ աղլուխներ և այլն։

Թիֆլիսի բաժանմունք Բաղւում։—Պարապետ։

ԵՂԲ. ՄԷԼԻՔ-ՄԱՐՈՒԹԵԱՆՑ

ԹԷՅԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ

Բաժանմունքը Թիֆլիսում—ՄԷՑԴԱՆ, Երկաթավաճառների փողոց, տելեֆօն № 432։ Նորին Մեծութիւն Պարսից Շահի պալատի մատակարարներ։

Հիմնական դրամագլուխն է 6,000,000։

Առեւտրի տարեկան շրջանառութիւնը—20,000,000։

Շնորհիւ մեր թէյերի բարձր յատկութեան, որոնք առանձնապէս նշանաւոր են իրանց զօրեղ հոտով, քնքոյշ համով և մուգ գոյնով, մեր առեւտրական տունը գրաւել է Եւրօպայում առաջին տեղերից մէկը իր ծախած թէյի քանակութեամբ։

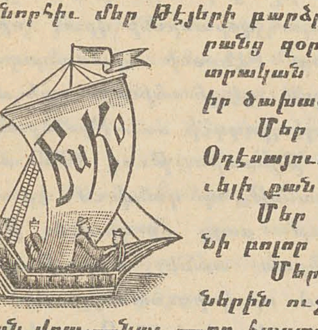

Մեր խանութներում, որոնք գտնվում են Մօսկվայում և Օդէսայում, սեփական շինութիւնների մէջ, պարապում են աւելի քան 1500 հոգի։

Մեր առեւտրական տան թէյերը ծախվում են Ռուսաստանի բոլոր լաւագոյն խանութներում։

Մեր թէյերն առնելու ժամանակ՝ խնդրում ենք պ.պ. գնողներին ուշադրութիւն դարձնել մեր առեւտրական նշանի ճըշդութեան վրա,—նաւ,—որ հաստատված է կառավարութիւնից և պահանջել Վիսօցկու թէյերը նաւի նշանով։

Ընկերութեան Վարչութիւնը գտնվում է Մօսկվայում, բաժանմունքները՝ Օդեսայում, Վարշավայում, Րօստովում Դօնի վրա, Եկատերինբուրգում, Խարկովում, Թիֆլիսում, Րիգայում։ Վիլնօյում և Սիմֆերօպօլում։

Ընկերութեան հասցէն թէ Մօսկվայի և թէ բաժանմունքների համար—Товарищество чайной торговли В. Высоцкій и Ко. 2—10

Կօնֆէտի եւ Շօկօլադի գործարան

„Փ. Ն. ՓՐԻԴՕՆԵԱՆ"

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Առաջարկում է թարմ կարամէլ մրգէղէնից, մօնպանսէ, մարմելադ, պաստիլա, զէֆիր և այլն։

Պատուէրներով դիմել գործարան. Պավլօվսկայա փողոց, սեփական տուն, տելեֆօն № 362.

Սեփական գործարանական խանութը գտնվում է Մէյդանում, եղբ. Հէջուբեանների տանը, տելեֆօն № 772.

Մեր ապրանքները ծախվում են բոլոր կօլօնիական խանութներում։

Բագուի և Բագուի գաւառի համար ներկայացուցիչ է Նիկ. Սամարչեանց, Միքայէլեան փող., տ.՝ Աշումեանի։

69—100